



## آثار بی توجهی به کسب حلال / چگونه شیطان در مال و فرزند شریک می شود

بر اساس آیات و روایات اسلامی کسب روزی حلال یکی از مهمترین زمینه های تقویت دینداری شمرده شده است

خبرگزاری مهر- بر اساس آیات و روایات اسلامی کسب روزی حلال یکی از مهمترین زمینه های تقویت دینداری شمرده شده است به گونه ای که امام صادق (ع) به یکی از یارانش فرمود: **«کسب روزی حلال را رها مکن، چراکه تو را در دینت کمک می کند.»** از دیدگاه اسلام، انسان دارای دو بعد جسم و روح است. اما اصالت از آن روح است و باید تمام برنامه ها و تلاشهای انسان در مسیر دستیابی به کمال شایسته روح باشد. با این نگرش، اسلام در هر زمینه ای از زندگی نسبت به روح و سلامت و کمال آن توجه ویژه ای دارد و کسب مال حلال را در ارتقاء روحیه معنوی بسیار مؤثر می خواند. چنانکه سلامت روح در گرو استفاده صحیح و مطلوب از مال حلال است و بی توجهی به این موضوع، عوارض و پیامدهای منفی و مخربی را برای انسان به وجود می آورد. بر اساس جهان بینی اسلامی روزی رسان خداوند متعال است و خود روزی را تقسیم و تقدیر می کند، اما همه موظفند منبع درآمدی حلال داشته باشند؛ زیرا خداوند به وسیله اسباب روزی می دهد چنانکه پیامبر اکرم (ص) در حجة الوداع نسبت به این مسئله تأکید کرده و فرمود: خداوند متعال روزی ها را در میان مخلوقاتش به صورت حلال تقسیم فرموده است، نه به صورت حرام. پس هرکس با تقوی باشد و صبر کند خداوند روزیش را به او می دهد، ولی هر کس بر اثر کم صبری پرده دری و شتاب کند و از غیر راه حلال روزی را بیابد، از روزیش کم می شود و روز قیامت نیز مورد بازخواست قرار می گیرد.»

### طلب روزی حلال در قرآن و روایات

با نگاه به آیات قرآن در می یابیم که قرآن هرگز ما را به چشم پوشی از مواهب الهی دعوت نکرده و فقر را ارزش و نعمت به حساب نیاورده است و امیرالمؤمنین علی (ع) یکی از ویژگی هایی که برای پارسایان بیان می کنند، تلاش برای روزی حلال است. به همین دلیل است که امام صادق (ع) درباره کار و تلاش خویش بر زمین زراعی فرمود: **«کسب روزی حلال را رها مکن، چراکه تو را در دینت کمک می کند.»** از دیدگاه اسلام، انسان دارای دو بعد جسم و روح است. اما اصالت از آن روح است و باید تمام برنامه ها و تلاشهای انسان در مسیر دستیابی به کمال شایسته روح باشد. با این نگرش، اسلام در هر زمینه ای از زندگی نسبت به روح و سلامت و کمال آن توجه ویژه ای دارد و کسب مال حلال را در ارتقاء روحیه معنوی بسیار مؤثر می خواند. چنانکه سلامت روح در گرو استفاده صحیح و مطلوب از مال حلال است و بی توجهی به این موضوع، عوارض و پیامدهای منفی و مخربی را برای انسان به وجود می آورد. بر اساس جهان بینی اسلامی روزی رسان خداوند متعال است و خود روزی را تقسیم و تقدیر می کند، اما همه موظفند منبع درآمدی حلال داشته باشند؛ زیرا خداوند به وسیله اسباب روزی می دهد چنانکه پیامبر اکرم (ص) در حجة الوداع نسبت به این مسئله تأکید کرده و فرمود: خداوند متعال روزی ها را در میان مخلوقاتش به صورت حلال تقسیم فرموده است، نه به صورت حرام. پس هرکس با تقوی باشد و صبر کند خداوند روزیش را به او می دهد، ولی هر کس بر اثر کم صبری پرده دری و شتاب کند و از غیر راه حلال روزی را بیابد، از روزیش کم می شود و روز قیامت نیز مورد بازخواست قرار می گیرد.»

قرآن کریم حتی در سوره جمعه که توصیه آن به شرکت در نماز جمعه و ذکر خداست، می فرماید: هنگامی که نماز پایان یافت، شما آزادید در زمین پراکنده شوید و فضل خدا را بطلید (به دنبال روزی بروید) و خدا را بسیار یاد کنید، شاید رستگار شوید! از این آیه استفاده می کنیم که حتی روز تعطیل و به جا آوردن اعمال عبادی در روز جمعه، مانعی برای فعالیت های اقتصادی سازنده نیست.

کسب روزی حلال در هر زمان و مکانی مسائل خاص خود را داشته و دارد ولی به نظر می رسد که امروزه به دلیل پیچیدگی های زندگی ماشینی، کسب روزی حلال سخت تر شده است و گویی شرایط امروز مصداق سخنی است که امام صادق (ع) در 1400 سال پیش خطاب به یکی از یارانش به نام **«کسب روزی حلال را رها مکن، چراکه تو را در دینت کمک می کند.»** از دیدگاه اسلام، انسان دارای دو بعد جسم و روح است. اما اصالت از آن روح است و باید تمام برنامه ها و تلاشهای انسان در مسیر دستیابی به کمال شایسته روح باشد. با این نگرش، اسلام در هر زمینه ای از زندگی نسبت به روح و سلامت و کمال آن توجه ویژه ای دارد و کسب مال حلال را در ارتقاء روحیه معنوی بسیار مؤثر می خواند. چنانکه سلامت روح در گرو استفاده صحیح و مطلوب از مال حلال است و بی توجهی به این موضوع، عوارض و پیامدهای منفی و مخربی را برای انسان به وجود می آورد. بر اساس جهان بینی اسلامی روزی رسان خداوند متعال است و خود روزی را تقسیم و تقدیر می کند، اما همه موظفند منبع درآمدی حلال داشته باشند؛ زیرا خداوند به وسیله اسباب روزی می دهد چنانکه پیامبر اکرم (ص) در حجة الوداع نسبت به این مسئله تأکید کرده و فرمود: خداوند متعال روزی ها را در میان مخلوقاتش به صورت حلال تقسیم فرموده است، نه به صورت حرام. پس هرکس با تقوی باشد و صبر کند خداوند روزیش را به او می دهد، ولی هر کس بر اثر کم صبری پرده دری و شتاب کند و از غیر راه حلال روزی را بیابد، از روزیش کم می شود و روز قیامت نیز مورد بازخواست قرار می گیرد.»

### آثار طلب روزی حلال

در آیات و روایات، از طلب روزی حلال به عنوان یکی از اسباب آمرزش گناهان یاد شده است. خدای متعال با اسباب مختلفی گناهان انسان را می بخشد که توبه، شفاعت، عبادات، ولایت اهل بیت (ع)، خدمت به مردم و... از این اسباب هستند و یکی از این سبب ها طلب حلال است. رسول خدا (ص) فرمود: **«کسب روزی حلال را رها مکن، چراکه تو را در دینت کمک می کند.»** از دیدگاه اسلام، انسان دارای دو بعد جسم و روح است. اما اصالت از آن روح است و باید تمام برنامه ها و تلاشهای انسان در مسیر دستیابی به کمال شایسته روح باشد. با این نگرش، اسلام در هر زمینه ای از زندگی نسبت به روح و سلامت و کمال آن توجه ویژه ای دارد و کسب مال حلال را در ارتقاء روحیه معنوی بسیار مؤثر می خواند. چنانکه سلامت روح در گرو استفاده صحیح و مطلوب از مال حلال است و بی توجهی به این موضوع، عوارض و پیامدهای منفی و مخربی را برای انسان به وجود می آورد. بر اساس جهان بینی اسلامی روزی رسان خداوند متعال است و خود روزی را تقسیم و تقدیر می کند، اما همه موظفند منبع درآمدی حلال داشته باشند؛ زیرا خداوند به وسیله اسباب روزی می دهد چنانکه پیامبر اکرم (ص) در حجة الوداع نسبت به این مسئله تأکید کرده و فرمود: خداوند متعال روزی ها را در میان مخلوقاتش به صورت حلال تقسیم فرموده است، نه به صورت حرام. پس هرکس با تقوی باشد و صبر کند خداوند روزیش را به او می دهد، ولی هر کس بر اثر کم صبری پرده دری و شتاب کند و از غیر راه حلال روزی را بیابد، از روزیش کم می شود و روز قیامت نیز مورد بازخواست قرار می گیرد.»

یکی دیگر از برکات طلب روزی حلال، ایجاد رفاه خانواده است که در اسلام نسبت به این مسئله بسیار تأکید شده است به گونه ای که امام صادق (ع) می فرماید: **«کسب روزی حلال را رها مکن، چراکه تو را در دینت کمک می کند.»** از دیدگاه اسلام، انسان دارای دو بعد جسم و روح است. اما اصالت از آن روح است و باید تمام برنامه ها و تلاشهای انسان در مسیر دستیابی به کمال شایسته روح باشد. با این نگرش، اسلام در هر زمینه ای از زندگی نسبت به روح و سلامت و کمال آن توجه ویژه ای دارد و کسب مال حلال را در ارتقاء روحیه معنوی بسیار مؤثر می خواند. چنانکه سلامت روح در گرو استفاده صحیح و مطلوب از مال حلال است و بی توجهی به این موضوع، عوارض و پیامدهای منفی و مخربی را برای انسان به وجود می آورد. بر اساس جهان بینی اسلامی روزی رسان خداوند متعال است و خود روزی را تقسیم و تقدیر می کند، اما همه موظفند منبع درآمدی حلال داشته باشند؛ زیرا خداوند به وسیله اسباب روزی می دهد چنانکه پیامبر اکرم (ص) در حجة الوداع نسبت به این مسئله تأکید کرده و فرمود: خداوند متعال روزی ها را در میان مخلوقاتش به صورت حلال تقسیم فرموده است، نه به صورت حرام. پس هرکس با تقوی باشد و صبر کند خداوند روزیش را به او می دهد، ولی هر کس بر اثر کم صبری پرده دری و شتاب کند و از غیر راه حلال روزی را بیابد، از روزیش کم می شود و روز قیامت نیز مورد بازخواست قرار می گیرد.»

می گیرند» و امام سجاد(ع) نیز در این باره می فرماید: &#171;اگر داخل بازار شوم و با من پول باشد و به وسیله آن برای خانواده خود گوشت تهیه کنم که به آن بسیار نیازمندند، در نزد من محبوب تر است از اینکه بنده ای را آزاد نمایم» و رسول خدا (ص) درباره کسانی که با وجود تمکن مالی بر خانواده خویش سختگیری می کنند می فرماید: &#171;کسی که وسعت مالی دارد و دارای تمکن است؛ ولی بر خانواده خود سخت بگیرد و آنان را از زندگی راحت محروم بدارد، از ما نیست»

پیامبر اکرم(ص) کسب در آمد حلال را برای هر مسلمانی واجب دانسته است و تلاش و کار کردن در این راه را با جهاد برابر شمرده اند. طلب روزی حلال در فرهنگ اسلامی از چنان جایگاهی برخوردار است که پیشوایان معصومین(ع) همواره با گفتار و عمل، پیروان خود را به تلاش برای به دست آوردن آن تشویق کرده و حلال بودن روزی را ویژگی لازم و دائمی درآمدها دانسته اند. همچنین ایشان مسلمانان را از بیکاری، نداشتن مهارت و دانش مفید و نیز کم کاری و تلف کردن وقت برحذر داشته است و کسانی را که با وجود توانای جسمی و روحی سربار دیگران هستند را از رحمت خدا دور خوانده اند. چنانکه پیامبر(ص) فرمود: &#171;کسی که بار زندگی خود را بر دوش دیگران بیفکند (و بخواهد از دسترنج مردم زندگی خود را بگذراند) رانده و مطرود درگاه باری تعالی است و نیز کسی که حقوق خانواده خود را ضایع کند ملعون است».

### شرایط کسب حلال

یکی از زمینه های کسب روزی حلال، شناخت دستورالعملهای دین و مسائل خرید و فروش است، همانگونه که امام صادق(ع) در بیان راهکار مناسب برای کسب روزی حلال می فرماید: کسی که می خواهد تجارت کند، باید شناختی در دینش داشته باشد تا حلال را از حرام باز شناسد و کسی که شناخت دینی ندارد و به احکام تجارت ناآشناست ولی تجارت می کند، خود را در شبهات افکنده است.

ائمہ معصوم(ع)، راهکار مناسب برای کسب روزی حلال را ابتدا شناخت دین و مسائل دینی و بعد از آن آشنا شدن با مسائل خرید و فروش بیان می کنند و به صراحت اعلام می دارند که شخصی که به اینها عمل نکند، خود را در شبهات و حرام گرفتار خواهد کرد.

### عوامل افزایش روزی حلال

بر طبق آیات و روایات اسلامی عوامل متعددی در وسعت روزی ذکر شده است که پایبندی به آن موجب افزایش روزی و رشد اخلاق و عواطف مردم در خانواده و جامعه می شود که مهمترین آن تقوا و پرهیزگاری است همانگونه که خداوند در قرآن می فرماید: &#171;و من یتق الله یجعل له مخرجا و یرزقه من حیث لایحتسب و من یتوکل علی الله فهو حسبه «. یکی دیگر از زمینه های افزایش روزی حلال، استغفار به درگاه الهی است که رسول خدا(ص) در این باره فرمود: فراوان از خدا طلب آمرزش کنید که آن جلب روزی می کند.

یکی از راههای افزایش روزی دعا و نیایش است. دعا و نیایش به درگاه خداوند از جایگاه والایی در فرهنگ اسلامی برخوردار است به گونه ای که ائمه اطهار(ع) از دعا به عنوان سلاح مؤمن و مخ العبادۃ یاد کرده اند و بسیاری از معارف بلند دینی و عرفانی را از طریق دعا به اصحاب خویش آموختند. از دیگر کلیدهای وسعت رزق حلال ، پنهان کردن فقر است. پیامبر اکرم(ص) در این باره می فرماید: کسی که گرسنه شود یا احتیاجی داشته باشد ولی آن را از مردمان پنهان کند و تنها نزد خداوند بگوید، بر خداوند است که يك سال روزی حلال روزیش نماید.

در معارف اسلامی بر آثار مادی و معنوی صدقه و انفاق تأکید بسیار شده است که یکی از برکات صدقه، افزایش رزق و روزی است به گونه ای که بر مؤمنین در دادن صدقه در هنگام تنگدستی جهت گشایش روزی توصیه شده است. همچنین، در کنار عوامل گشایش روزی از جمله تمییز کردن ظروف غذا، همسایه خوب بودن، ازدواج، خلال کردن دندانها، مهمان نوازی، انگشتر عقیق، خوش اخلاقی و مهربانی و غیره در روایات اسلامی، نسبت به عوامل فقر و تنگدستی نیز هشدار داده شده است و قطع ارتباط با خویشاوندان نزدیک و سبک شمردن نماز، قسم دروغ خوردن و ... به عنوان عوامل فقر و تنگدستی یاد شده است.

### آثار سوء حرام خواری و بی توجهی به کسب حلال

خداوند متعال برای تمام مخلوقات &#171;روزی حلال» مقدر فرموده است. اگر انسان عجله نکند و قناعت و صبر را پیشه خود سازد، تمام رزق مقدرش به او خواهد رسید. کسانی که از کسب حرام پرهیز نمی کنند، خیال می کنند اگر از مال حرام صرف نظر کنند، کمبودی در معاششان پدید می آید و سخت محتاج و گرفتار می شوند. در حالیکه خداوند می فرماید: &#171;هیچ جنبنده ای در زمین نیست، مگر اینکه روزی او برخداست. او قرارگاه و محلّ نقل و انتقالش را می داند. همه اینها در کتاب آشکاری ثبت است».

هر مالی که انسان از راه نامشروع و حرام کسب کند، علاوه بر اینکه معصیت پروردگار را نموده و دارای عقوبت های اخروی است، در دنیا نیز موجب گرفتاری های جبران ناپذیر خواهد شد که بی برکتی اموال، عدم مقبولیت عبادات و... از جمله آنهاست و پیامبر گرامی اسلام(ص) در این باره فرمود: &#171;هر شب در بیت المقدس فرشته ای فریاد می زد: هر کس مال حرامی بخورد، خداوند هیچ عمل واجب یا مستحبی از او را نمی پذیرد» و حتی امام صادق(ع) درباره گذاردن حج با مال حرام هشدار داده و می فرماید: هر گاه کسی مالی از غیر راه حلال به دست آورد و با آن به حج مشرف شود، چون گوید &#171;لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ»، خطاب می رسد: &#171;لا تَبْتَئِكَ و لا سَعْدِيكَ؛ تو نیامدی و رستگار نشدی».

عدم استجاب دعا یکی دیگر از پیامدهای بی توجهی به کسب حلال است به گونه ای که پیامبر اکرم(ص) فرمود: &#171;کسی که لقمه حرامی بخورد، تا چهل روز نمازش قبول نمی شود و تا چهل روز دعایش مستجاب نمی گردد و هر گوستی که در بدن او از حرام روییده شود، به آتش جهنم سزاوارتر است و هر لقمه حرامی، باعث روییدن گوشت در بدن می شود» و نیز فرمود: &#171;کسی که دوست دارد دعایش مستجاب شود، باید از درآمد و خوراک حلال و پاکیزه بهره مند شود و از حرام بپرهیزد».

#### تأثیر منفی بی توجهی به رزق حلال بر نسل

از جمله تبعات حرام خواری، قساوت قلب است. خوراکی که انسان تناول می کند، اگر پلید و حرام باشد، قلب را تیره می سازد. در این صورت دیگر از او امید خیری نیست و پند و اندرز در او اثر نمی کنند و سخت ترین مناظر رقت بار او را متأثر نمی کند. چنانکه امام حسین(ع) به لشکریان عمر سعد فرمود: &#171;از اینکه شما نافرمانی ام می کنید، و به سخن من گوش فرا نمی دهید، این است که شکم هایتان از حرام پر شده و بر دل هایتان مهر خورده و دیگر حق را نمی پذیرید».

یکی از مهمترین آثار بی توجهی به رزق حلال، تأثیر منفی بر نطفه و نسل است. در صورت نامشروع بودن &#171;درآمد»، شیطان در به وجود آمدن فرزند مشارکت می کند و گرایش این فرزندان به گناه بیشتر می شود و تربیت آنها سخت تر و تکامل اخلاقی شان با مشکلات زیاده تری روبه رو خواهد شد. لقمه حرام، چنان در جان و روان یک طفل اثر می گذارد که نمی تواند به آسانی از افاضات نورانی حق تعالی کسب نور کند و به سعادت راه یابد. خداوند در قرآن در این باره می فرماید: اَذْهَبَ فَمَنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ فَإِنَّ جَهَنَّمَ جَزَاءُكُمْ جَزَاءً مَوْفُورًا... وَشَارَكْهُمْ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ... &#171;(ای شیطان) برو! هر کس از آنان که از تو تبعیت کند، جهنم کیفر شماست؛ کیفری فراوان... و در ثروت و فرزندان شان شرکت جوی...». پیامبر اکرم(ص) درباره عاقبت حرام خواری فرمود: &#171;هر کس در تحصیل مال بی باک باشد (و رعایت حلال و حرام را نکند)، خدا هم باکی ندارد که او را از هر دری وارد جهنم کند».

به هر روی، رزق حلال نیز همچون همه جنبه های دیگر زندگی نیازمند دعا، تضرع و مسألت از درگاه ربوبی است و سبب واقعی، خدای سبحان است. بنابراین تلاوت بعضی از سوره ها و آیات مبارک قرآن، دعا های وارد شده از معصومین(ع) و نیز ذکرهایی که برای توسعه رزق توصیه شده اند، باید همواره مورد توجه باشند.